

Dame, konge, es, spion

Levendegjort påny Af Bo Torp Pedersen

Ny-indspilningen af John Le Carrés roman er virkelig blevet en ny film. Det hele opleves som nyt. Man finder sig igen opslugt af koldkrigstidens dunkle efterretningsverden og de personlige skæbner i den mærkelige verden, som måske slet ikke var så mærkelig endda.

Le Carré, som i virkeligheden hedder David John Moore Cornwell (f. 19/10 1931), arbejdede i 1950'erne og 1960'erne for den britiske efterretnings-tjeneste, både MI5 og MI6. Det er i dag almindelig kendt, men detaljer fra sit arbejde har Le Carré aldrig røbet, så der er fri bane til at spekulere over, hvor nært hans romaner forholder sig til virkeligheden.

Når Le Carré-filmatiseringerne er så interessante og i mange tilfælde vellykkede film, er det, fordi Le Carré som fortæller har flere dimensioner med i sine historier om spionage-virksomheden under Den kolde Krig, end vi er vant til fra f. eks. de banale James Bond-historier, hvor underholdende end de også kan være.

Le Carré har ikke alene alle mulige aspekter af selve Den kolde Krig med, men også de menneskelige omkostninger og den særlige britiske baggrund. I den formodentlig bedste Le Carré-filmatisering overhovedet, "The Spy Who Came In From The Cold" (instr.: Martin Ritt, 1965), overskygges den yderst indviklede intrige om spioner og dobbeltagenter af den spæde, fortvivlede kærlighedshistorie mellem agenten (Richard Burton) og hans veninde (Claire Bloom), inklusive den tragiske slutning ved selve Berlinmuren. Kærligheden står som den ene store, positive værdi midt i en forbryderisk, forrædderisk og dødbringende verden. Det er også pointen i "The Russia House" (instr.: Fred Schepisi, 1990) og i ikke-koldkrigs-historien om det moderne Afrika "The Constant Gardener" (instr.: Fernando Meirelles, 2005).

Samtidig er de personlige følelser, i "værste fald" kærlighed, agenter og spioners "achilleshæl", altså det der gør dem sårbare i deres beskidte arbejde. Men hvor beskidt det arbejde end kunne være, forfalder Le Carré-filmene ikke til nogen "postmodernistisk" nihilisme: et tåget udtryk, som gør alt lige gyldigt. Hvor beskidt det end kunne være på begge sider, stod friheden i de mere eller mindre velfungerende vestlige samfund over kommunismens totalitære, menneskefjendske systemer.

Det relativiserer Le Carrés kritik mod det britiske samfund, men det gør den ikke harmløs, tværtimod. Le Carré har et skarpt blik for det britiske klassesamfunds forfærdelige forfald i løbet af det 20. århundrede, hvor stormagtsarrogancen mistede ethvert reelt grundlag, og hvor den hidtil bærende overklasse rådne op indefra. Det var en overklasse, som mistede forbindelsen med virkeligheden, og som ikke længere kunne orientere sig i verden, men som f. eks. kunne forskanse sig i et elitært forhold til kunst. Det sidste gælder f. eks. en vis Anthony Blunt.

Jeg har en lille bog af Blunt og Edward Lockspeiser med titlen "French Art and Music since 1500" (1972), og det må da vist virke tilstrækkelig elitært. Her står Blunt som Sir Anthony Blunt og som professor i kunsthistorie, for det var han dengang, og han blev endog Hendes Majestæt Dronningens kunstneriske rådgiver, hvilket så fremragende og ironisk skildres i Alan Bennetts skuespil og John Schlesingers televisering heraf "A Question of Attribution" (1992). Først i 1979 blev Blunt offentligt afsløret som én af flere personer fra den samme akademiske kreds, der alle havde stået i Sovjetunionens tjeneste – mod deres fædreland.

"Tinker Tailor Soldier Spy" henviser til denne kreds af forrædere fra universitetet i Cambridge alene ved sin titel. Det er den forfærdende opdagelse, at Sovjetunionen ikke blot havde en enkelt "muldvarp" i den britiske tjeneste, men havde én, to, tre, flere og endda på højt niveau. Det virker frygtindgydende at se dem sidde dér ved bordet, alle forrædderne i toppen af systemet. Da én af disse til sidst i "Tinker Tailor Soldier Spy" bryder sammen, får vi de ynkelige undskyldninger.

Alt dette er ikke nyt, så hvorfor denne nye udgave af "Tinker Tailor Soldier Spy"? Nogle af os kan huske TV-serien af samme navn fra 1979, hvor Alec Guinness har den store rolle som den aldrende efterretningsofficer George Smiley – den eneste pålidelige mand, som kan afsløre "muldvarpen", men som også har sin egen dagsorden med hensyn til en personlig fjende på den anden side, "Karla". Men Gary Oldman gør det aldeles glimrende som den nye films Smiley.

Filmen er mere end "remake" af TV-serien; den er blevet en rigtig, ny film og har fascineret en ny ung generation af filmseere i Storbritanien. Den svenske instruktør Tomas Alfredson er en dygtig fortæller – alle rives med af historien, og pludselig sidder også vi gamle dér i den største spænding om, hvordan dette dog skal ende. Det eneste minus er nogle skift mellem forskellige tidsplaner. De er nok tænkt som en uddybning af George Smileys personlige engagement, men virker for det meste forvirrende.

Filmfakta

Tinker Tailor Soldier Spy – GB 2011 – Instr.: Tomas Alfredson – Manus: Bridget O'Connor, Peter Straughan efter John Le Carrés roman fra 1974 – Medv.: Gary Oldman, Colin Firth, Tom Hardy, Mark Strong, Benedict Cumberbatch, Ciarán Hinds, David Dencik, Toby Jones, John Huert, Simon McBurney, Kathy Burke, Stephen Graham – 127 min. – Biografpremiere d. 9/2 og på DVD d. 12/6 2012 – Tilladt for børn over 11 år – Udlejning/ pressebilleder © SF Film

Links

<http://www.cinemazone.dk/review.asp?id=8539&area=2>

https://cinemaonline.dk/Anmeldelse/dame_konge_es_spion.6781.html

<https://www.nytimes.com/2011/12/09/movies/tinker-tailor-soldier-spy-with-gary-oldman-review.html>